

บัณฑิตพัฒนาชุมชน : วิเคราะห์ผลสำรวจและแนวทางพัฒนาคุณลักษณะ ตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้*

เดโช แชน้ำแก้ว** เชษฐา มุหะหมัด***

จิตติมา ดำรงวัฒนะ**** ดำรงพันธ์ ใจห้าววีระพงศ์***** บุญยิ่ง ประทุม*****

(วันที่รับบทความ: 14 พฤษภาคม 2562; วันแก้ไขบทความ: 19 มีนาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 7 เมษายน 2563)

บทคัดย่อ

บทความครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลสำรวจคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนและเพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชน ดำเนินการวิจัยโดยการศึกษแบบผสานวิธี ทำการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 31 คน ใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพทำการสัมภาษณ์และบันทึกการสังเกตกับผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 12 คน บัณฑิตพัฒนาชุมชน จำนวน 6 คน และผู้ผลิตบัณฑิต จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน เลือกแบบเจาะจงวิเคราะห์ข้อมูลโดยพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนใน 3 ด้าน ได้แก่ นักคิด นักปฏิบัติและมีจิตสาธารณะ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านนักปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านนักคิด อยู่ในระดับมากและแนวทางพัฒนาคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชน ได้แก่ (1) ด้านนักคิดเน้นการทำงานอย่างเป็นระบบ สร้างสรรค์ บูรณาการความรู้และประสบการณ์เพื่อแก้ปัญหาให้กับชุมชนได้ในลักษณะ “คิดร่วมกับชุมชน” (2) ด้านนักปฏิบัติ เน้นความเชี่ยวชาญรับผิดชอบและทำงานเต็มความสามารถในลักษณะ “ร่วมนำและร่วมทำกับชุมชน” (3) ด้านจิตสาธารณะ เน้นอนุรักษ์และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นร่วมกันเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน ในลักษณะ “ร่วมประสานเพื่องานชุมชน” และข้อเสนอแนะ คือ ส่งเสริมการใช้ภาษาต่างประเทศในลักษณะ “สื่อสารได้มากกว่า 2 ภาษา” และการใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ในลักษณะ “เท่าทันเทคโนโลยี” อย่างคล่องแคล่วเพื่องานพัฒนาชุมชน

คำสำคัญ: บัณฑิตพัฒนาชุมชนแนวทางพัฒนาคุณลักษณะตามอัตลักษณ์

* บทความนี้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งจากโครงการประกันคุณภาพการศึกษา ประจำปี 2561 สาขาวิชาการพัฒนาชุมชนของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ ในหมวดที่ 3 นักศึกษา และบัณฑิต ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 คุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งผู้เขียนบทความรับผิดชอบในส่วนนี้ มีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมหลังเสร็จสิ้นโครงการฯ เพื่อการพัฒนาคุณภาพผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตเท่านั้น

** อาจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, Email: daycho_kha@nstru.ac.th

*** อาจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

**** อาจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

***** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

***** อาจารย์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Graduate of Community Development: Analyzed from survey results and guidelines for character development of graduates from a university in the southern region *

Daycho Khaenamkhaew ** Chettha Muhamad ***

Jittima Damrongwattana **** Damrongphan Jaiwiraphong ***** Boonying Pratum *****

(Received: November 11, 2019; Revised: March 19, 2020; Accepted: April 7, 2020)

Abstract

This article aims to study: Analyze the survey results from the characteristics of graduates of community development. The guidelines for character development of graduates of community development. The research were conducted by mixed methods, Questionnaires were used to collect data from 31 Graduate users. The data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. Furthermore, qualitative information from interviews and observation record with 20 key purposing informants; Graduate users with 12 key, Graduate of community development with 6 key and graduate producers with 2 key. The data were analyzed using descriptive analysis. The findings revealed as follows: Analyze the survey results from the characteristics of graduates of community development; the aspect of thinkers, practitioners and public mind in all aspects was at a high level. The aspect with the highest mean was the public mind (the highest level), next is the practitioner (the high level), and the thinker (the high level). The guidelines for character development of graduates of community development: (1) thinkers; focusing on working systematically, creatively, integrating knowledge and experience to solve problems for the community in a manner, “Think together with the community.” (2) Practitioners; focusing on expertise, responsibility, and full capacity in, “Join the lead and do with the community.” (3) Public mind, focusing on conservation and preservation of local arts, and culture together for the benefit of the community in the form of “coordination for community work.” Also, must promote the use of foreign languages in “more than two languages” and the use of computers and electronic devices in, “keeping up with technology” for community development work.

Keywords: Graduate of Community Development; guidelines for character development

* This article is a part of the 2018 Educational Quality Assurance Program in the Community Development Program of a university in the southern region in Category 3, students and graduates. The author of the article is responsible for this section. Additional data was collected after the project was completed. To improve the quality of graduate production with the needs of graduate users.

** Dr., Nakhon Si ThammaratRajabhat University, Email: daycho_kha@nstru.ac.th

*** Dr., Nakhon Si ThammaratRajabhat University.

**** Dr., Nakhon Si ThammaratRajabhat University.

***** Assistant professor Dr., Nakhon Si ThammaratRajabhat University.

***** Lecturer in Nakhon Si ThammaratRajabhat University.

บทนำ

การผลิตบัณฑิตพัฒนาชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการสร้าง“นักพัฒนาชุมชน”ทำให้ผู้ผลิตบัณฑิตจึงจำเป็นต้องมีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องสถานการณ์จริงของการพัฒนาชุมชนให้บัณฑิตพัฒนาชุมชนได้รับความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์แห่งอาชีพของนักพัฒนาชุมชน เพื่อก้าวสู่การทำงาน“รับใช้ชุมชน/สังคม” ในลักษณะนักออกแบบทางสังคมผ่านการทำงานด้านการพัฒนาชุมชนเพื่อเชื่อมประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยภาครัฐ ภาคท้องถิ่นและภาคเอกชน รวมทั้งบูรณาการความรู้ ทักษะชีวิตและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับ “บัณฑิตพัฒนาชุมชน” ให้เกิดสำนึก ความรักความผูกพันกับถิ่นฐานบ้านเกิด พร้อมทั้งจิตสาธารณะต่อชุมชน/ท้องถิ่น มุ่งทำตนเองให้เป็นตัวอย่าง เสมือนเป็น“ผู้นำชุมชน” สามารถประสานความสัมพันธ์ หรือความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน (Department Executive director of Community Development, 2017; Daycho, K., 2017) ซึ่งเมื่อนักศึกษาจบการศึกษาไปแล้วก็จะเป็ “บัณฑิตพัฒนาชุมชน” ที่สำเร็จการศึกษาและพร้อมเข้าสู่การปฏิบัติงานในสถานประกอบการ หรือหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะการนำคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ในภาคใต้ที่เป็นจุดเด่นมาส่งเสริมและพัฒนาการทำงานเพื่อชุมชน/สังคม ซึ่งคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ในด้าน“นักคิด” มุ่งเน้นความสามารถในการออกแบบและวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การปฏิบัติงานที่รับผิดชอบสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์ หรือแสวงหาวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการทำงานได้ในขณะที่ด้าน “นักปฏิบัติ” มุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน โครงการ กิจกรรม หรือชิ้นงานเป็นที่ประจักษ์มีความเชี่ยวชาญในงานที่ปฏิบัติรวมทั้งผลงานที่สะท้อนถึงการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน หรือแก้ปัญหการปฏิบัติงานในวิชาชีพได้ และที่สำคัญควรมีด้าน “จิตสาธารณะ” ที่มุ่งเน้นโครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคมจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจิตสำนึกในการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กรท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของชุมชน (Department Executive director of Community Development, 2017; Program of the Community Development, 2019) ประกอบกับความต้องการของสังคมที่มองว่า “บัณฑิตพัฒนาชุมชน” ควรเป็นบัณฑิตที่ถึงพร้อมด้วยความรู้ด้านวิชาการควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรม ที่จะสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ และมีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ ขยัน พากเพียร อดทน หนักเอาเบาสู้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค รักการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง เห็นประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความเป็นประชาธิปไตยและสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคม ทำงานมีจิตอาสา มีความเสียสละ มองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ได้

(Thongkhamphan, C., Kritsanaphuti, W. and Kaowkahan, L., 2018) แต่ในปฏิบัติการที่ย่อมจะมีการเสริมพลังจาก “ข้อเสนอหรือความพึงพอใจ” จากสถานประกอบการ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของบัณฑิตพัฒนาชุมชน เพื่อให้สาขาวิชาได้นำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือรู้เท่าทันปัญหาการพัฒนาชุมชน จากความสำคัญข้างต้น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “บัณฑิตพัฒนาชุมชน: วิเคราะห์ผลสำรวจและแนวทางพัฒนาคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้” เป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของภาคใต้ที่มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และยกระดับมหาวิทยาลัยให้เป็นผู้บังคับวิชาชีพครูในภูมิภาค พัฒนาคุณภาพงานวิจัย งานสร้างสรรค์ และสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น บริการวิชาการเชิงบูรณาการ ที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และสืบสาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ทำนุบำรุง สืบสาน ถวายทอดคุณค่า ความสำนึก ความภูมิใจในวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของท้องถิ่นของชาติ อย่างบูรณาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และพัฒนาองค์ความรู้สู่สากล พัฒนาระบบคุณภาพการบริหารและการจัดการมหาวิทยาลัยเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ เป็นองค์กรเปี่ยมสุข ภายใต้หลักธรรมาภิบาล บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้การเป็นมหาวิทยาลัยอุดมปัญญาเพื่อสร้างอัตลักษณ์บัณฑิต “นักคิด นักปฏิบัติ มีจิตสาธารณะ” (University in the southern region, 2015) ภายใต้คำถามการวิจัยว่า คุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนเป็นอย่างไรและมีแนวทางพัฒนาคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนอย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์การทำงานจริงได้ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้

ระเบียบวิธีวิจัย

ประเภทของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) โดยใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพรวมกัน ตามแบบแผน คือ การวิจัยแบบผสมวิธี มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สามารถตอบคำถามวิจัยได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งงานวิจัยเชิงปริมาณ

หรือเชิงคุณภาพเพียงอย่างเดียวไม่สามารถกระทำได้ และด้วยวัตถุประสงค์การวิจัยที่แตกต่างกัน การใช้วิธีการวิจัยทั้งสองวิธีศึกษาหาคำตอบให้กับคำถามการวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน (Simple) และใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลที่ละเอียด หรือข้อมูลเชิงลึก จากกลุ่มตัวอย่าง (Makmee, P., 2016)

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากร ได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 33 คน เก็บเฉพาะผู้ใช้บัณฑิตที่มีงานทำ (Office of Academic Promotion and Registration, 2018; Faculty of Arts Program in Community Development Program, 2019) โดยผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลจากผู้ใช้บัณฑิตได้จำนวน 31 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 12 คน กลุ่มบัณฑิตพัฒนาชุมชน จำนวน 6 คน และกลุ่มผู้ผลิตบัณฑิต จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน รายละเอียดดังนี้

2.1 กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต ได้แก่ หน่วยงานและสถานประกอบการต่าง ๆ ที่รับบัณฑิตพัฒนาชุมชน เข้าทำงานในระหว่างปี 2561-2562 และมีบัณฑิตพัฒนาชุมชนทำงานร่วมกันมาไม่น้อยกว่า 1 ปี ประกอบด้วย 1) หน่วยงานราชการจำนวน 2 คน 2) บริษัทเอกชนจำนวน 2 คน 3) รัฐวิสาหกิจจำนวน 2 คน 4) ธนาคาร/สถาบันการเงินจำนวน 2 คน 5) ธุรกิจอิสระ/ส่วนตัวจำนวน 2 คน 6) องค์กรท้องถิ่น จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน

2.2 กลุ่มบัณฑิตพัฒนาชุมชน ได้แก่ บัณฑิตที่จบการศึกษาจากสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย 1) บัณฑิตพัฒนาชุมชนที่จบการศึกษาในระหว่างปี 2561-2562 และทำงาน มาไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 3 คน 2) บัณฑิตพัฒนาชุมชน (ศิษย์เก่า) ที่ทำงานมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปีหลังจบ การศึกษาจำนวน 3 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน

2.3 กลุ่มผู้ผลิตบัณฑิต ได้แก่ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรฯ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน และเกี่ยวข้องกับภาควิชาการดำเนินงานของบัณฑิต รวมทั้งสิ้นจำนวน 2 คน

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้เพื่อถามผู้ใช้บัณฑิต เป็นการศึกษาวิเคราะห์เอกสารคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จ การศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ (Program of the Community Development, 2019) สร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม และตรวจสอบเนื้อหา ภาษา จำนวนและปรับปรุงข้อคำถาม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC : Index of item objective) ได้ค่าความตรงเท่ากับ 0.80 และนำแบบสอบถามเสนอตรวจสอบอีกครั้ง โดยแบบสอบถาม

แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งของผู้ใช้บัณฑิตในหน่วยงาน และลักษณะหน่วยงานเป็นคำถามให้เลือกตอบตอนที่ 2 เกี่ยวกับคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ ได้แก่ ด้านนักคิด ด้านนักปฏิบัติ และด้านจิตสาธารณะ โดยใช้กรอบแนวคิดคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ และมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ (Boonmak, S. et al., 2017) และตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ ได้แก่ด้านนักคิด ด้านนักปฏิบัติ และด้านจิตสาธารณะกับกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต และกลุ่มผู้ผลิตบัณฑิต (Ritchie and Lewis, 2003) โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นเพื่อสัมภาษณ์เฉพาะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ ได้แก่ด้านนักคิด ด้านนักปฏิบัติ และด้านจิตสาธารณะ เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์จะใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไว้แล้ว ซึ่งเป็นแบบในการถามกับผู้ที่ให้สัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์จะใช้คำถามจากแบบสัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์เหมือนกันหมดทุกคน มีลักษณะยืดหยุ่นและถามไปตามแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้มีข้อดี คือสามารถจัดหมวดหมู่ข้อมูลได้ง่าย และสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่สร้างไว้และนำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญไปตรวจสอบและนำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

2.2 แบบบันทึกการสังเกต ใช้แบบบันทึกการสังเกตในการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มบัณฑิตพัฒนาชุมชนและผู้ใช้บัณฑิตที่ทำกิจกรรม เช่น การจัดโครงการ/กิจกรรมในชุมชน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับกลุ่มบัณฑิตพัฒนาชุมชน เช่น การประสานงานก่อนลงพื้นที่ การประชุมในชุมชน และการลงพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาให้กับชุมชน โดยผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่นอกไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุญาตจากหนังสือราชการ เพื่อเก็บข้อมูลจากคณะฯ ของ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ และส่งแบบสอบถามไปยังผู้ใช้บัณฑิตโดยตรงผ่านช่องทางจดหมาย ทางไลน์ และทาง Face book จำนวน 33 ชุด ซึ่งได้ข้อมูลและการติดต่อผู้ใช้บัณฑิตจากบัณฑิตที่จบการศึกษาในระหว่างปี 2561-2562 จากนั้นได้เก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากแจกแบบสอบถามไปแล้ว 2 สัปดาห์ ได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 31 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93.94 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบคำถามเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้วิจัยจะคิดต่อเป็นการส่วนตัวก่อนเพื่ออธิบายถึงวัตถุประสงค์ฯ และประโยชน์ของการวิจัย ตลอดจนขั้นตอนต่าง ๆ และเวลาที่ต้องใช้ในการสัมภาษณ์โดยประมาณเพื่อขอความร่วมมือพร้อมทั้งแนบเอกสารข้อมูลสำหรับเตรียมตัวก่อนสัมภาษณ์และนัดวันที่จะทำการสัมภาษณ์

2.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการทำหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ และนำหนังสือขออนุญาตไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยไปยังกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต และกลุ่มผู้ผลิตบัณฑิต ที่จะสัมภาษณ์

2.3 ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ใช้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ คือ (1) การเตรียมสัมภาษณ์ ได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่จะสัมภาษณ์กับผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ โดยศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ใช้ข้อมูล พร้อมทั้งเตรียมสมุดจดบันทึก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์ (2) การดำเนินการสัมภาษณ์ โดยสร้างความคุ้นเคยกับผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และอธิบายเหตุผลและหากประเด็นใดที่ผู้ใช้ข้อมูลสำคัญไม่ประสงค์ให้ข้อมูลก็จะไม่บันทึกตามความประสงค์ (3) การสังเกตโดยใช้แบบบันทึกการสังเกต โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มบัณฑิตพัฒนาชุมชนและผู้ใช้บัณฑิตที่ทำกิจกรรม เช่น การจัดโครงการ/กิจกรรมในชุมชน ส่วนการสังเกตแบบไม่มี ส่วนร่วมกับกลุ่มบัณฑิตพัฒนาชุมชน เช่น การประสานงานก่อนลงพื้นที่ การประชุมในชุมชน และการลงพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาให้กับชุมชน โดยผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่วงนอกไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 การวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้จากแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งของผู้ใช้บัณฑิตในหน่วยงาน และลักษณะหน่วยงานในตอนที่ 1 ทำการวิเคราะห์จำนวน และร้อยละ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป นำเสนอโดยใช้แผนภูมิประกอบคำอธิบาย

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ได้แก่ ด้านนักคิด ด้านนักปฏิบัติ และด้านจิตสาธารณะ จากแบบสอบถามในตอนที่ 2 ทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป นำเสนอโดยใช้ตารางประกอบคำอธิบาย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ได้แก่ ด้านนักคิด ด้านนักปฏิบัติ และด้านจิตสาธารณะ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต และกลุ่มผู้ผลิตบัณฑิตจำนวน 20 คนเพื่อนำสาระสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วสรุปประเด็นปัจจัยที่สำคัญ ๆ แล้วนำเสนอโดยการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาทุกด้านชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย โดยรวม

คุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชน โดยรวมทุกด้าน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านมีจิตสาธารณะ	4.52	0.38	มากที่สุด
ด้านนักปฏิบัติ	4.42	0.41	มาก
ด้านนักคิด	4.34	0.44	มาก
รวม	4.43	0.27	มาก

จากตาราง 1 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชน โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.43, S.D. =0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.52, S.D. = 0.38) รองลงมา คือ ด้านนักปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.42, S.D. = 0.41) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านนักคิด อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.34, S.D. = 0.44) ตามลำดับ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชน
ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ด้านนักคิด

คุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชน ด้านนักคิด	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
มีความสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์ หรือแสวงหา วิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการทำงานได้	4.68	0.48	มากที่สุด
มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ	4.39	0.49	มาก
มีความสามารถในการออกแบบและวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ	3.97	0.95	มาก
รวม	4.34	0.44	มาก

จากตาราง 2 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของ
บัณฑิตพัฒนาชุมชน ด้านนักคิด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$, S.D. =0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดย
เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และ
ประสบการณ์หรือแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการทำงานได้ อยู่ในระดับมาก
ที่สุด ($\bar{X}=4.68$, S.D. = 0.48) รองลงมาคือ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์
การปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} เท่ากับ 4.39, S.D. เท่ากับ 0.49) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
คือ มีความสามารถในการออกแบบและวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} เท่ากับ
3.97, S.D. เท่ากับ 0.95) ตามลำดับ

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชน
ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ด้านนักปฏิบัติ

คุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชน ด้านนักปฏิบัติ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
มีผลการปฏิบัติงาน โครงการ กิจกรรม หรือชิ้นงานเป็นที่ประจักษ์	4.61	0.49	มากที่สุด
ผลงานสามารถสะท้อนถึงการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน หรือแก้ปัญหการปฏิบัติงานในวิชาชีพ	4.48	0.63	มาก
มีความเชี่ยวชาญในงานที่ปฏิบัติ	4.16	0.82	มาก
รวม	4.42	0.41	มาก

จากตาราง 3 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนด้านนักปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีผลการปฏิบัติงาน โครงการ กิจกรรม หรือชิ้นงานเป็นที่ประจักษ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.49) รองลงมา คือ ผลงานสามารถสะท้อนถึงการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันหรือแก้ปัญหากการปฏิบัติงานในวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.63) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความเชี่ยวชาญในงานที่ปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ด้านมีจิตสาธารณะ

คุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชน ด้านมีจิตสาธารณะ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
มีโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคม	4.87	0.43	มากที่สุด
มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	4.51	0.63	มากที่สุด
มีจิตสำนึกในการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กร และท้องถิ่น	4.16	0.93	มาก
รวม	4.52	0.38	มากที่สุด

จากตาราง 4 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชน ด้านมีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.43) รองลงมา คือ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.63) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีจิตสำนึกในการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กรและท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.93) ตามลำดับ

2. แนวทางพัฒนาคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้สรุปผลการศึกษาดังนี้

2.1 ด้านนักคิด ควรเน้นการทำงานอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ รวมทั้งบูรณาการความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาให้กับชุมชนได้ในลักษณะ “คิดร่วมกับชุมชน” จะทำให้งานพัฒนาชุมชนดำเนินไปได้และปัญหาได้รับการแก้ได้อย่างตรงจุด

2.2 ด้านนักปฏิบัติ ควรเน้นการปฏิบัติงานที่เชี่ยวชาญงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถและบรรลุเป้าหมายในลักษณะ “ร่วมนำและร่วมทำกับชุมชน” เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชน

2.3 ด้านจิตสาธารณะ เน้นอนุรักษ์และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นภายใต้การยอมรับที่จะเชื่อมประสานการทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน ในลักษณะ “ร่วมประสานเพื่องานชุมชน” ให้มีทัศนคติที่ดีในเรื่องจิตสาธารณะ

ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาบัณฑิตเพิ่มมาจากทั้ง 2 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเพื่อให้สามารถสื่อสารได้ จึงจำเป็นต้องส่งเสริมในลักษณะ “สื่อสารได้มากกว่า 2 ภาษา” ทั้งไทย อังกฤษ หรืออื่น ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตในด้านของภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น

2) ด้านการใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เน้นการใช้โปรแกรมและการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานในลักษณะ “เท่าทันเทคโนโลยี” และใช้อย่างคล่องแคล่วเพื่อการทำงานตามเป้าหมายที่วางไว้

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บัณฑิตคิดเห็นต่อคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนโดยรวมทุกด้าน ได้แก่ ด้านนักคิด นักปฏิบัติ และด้านจิตสาธารณะ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43, S.D. = 0.27$) จากข้อมูลที่แสดงผู้เขียนเห็นว่า มีการจัดการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสามารถแสดงถึงคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phumkokrux, S., Sukonthasam, A., Wongwiriyapun, A., Liewtrakul, T. and Nakhapa, W. (2017) ที่สรุปว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในด้าน (1) ด้านการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (2) ความรู้ความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ และ (3) ด้านความผิชอบต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88, S.D. = 0.58$) ซึ่งเทียบเคียงได้ในในลักษณะ “นักคิด นักปฏิบัติ และด้านจิตสาธารณะ” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thongkhamphan, C., Kritsanaphuti, W. and Kaowkahan, L. (2018) ที่สรุปได้ว่า บัณฑิตตามความต้องการของสังคมควรเป็นบัณฑิตที่ถึงพร้อมด้วย (1) ความรู้ด้านวิชาการ รักการแสวงหาความรู้เพื่อที่จะสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จในลักษณะ “นักคิด” (2) มีความรับผิดชอบ ขยันพากเพียร อดทน หนักเอาเบาผู้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค อย่างต่อเนื่องในลักษณะ “นักปฏิบัติ” และ (3) เห็นประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วน

คน มีความเป็นประชาธิปไตยและรู้จักสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคม ทำงานจิตอาสาช่วยเหลือสังคม มีความเสียสละ และจิตอาสา มองเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนมีความเสียสละที่เป็นผู้ให้และผู้รับ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมได้ในลักษณะ “มีจิตสาธารณะ” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52, S.D. = 0.38$) หากมองเกี่ยวกับด้านมีจิตสาธารณะ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดกว่าด้านอื่น ๆ เป็นจุดเด่นของบัณฑิตที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาแห่งนั้น ในประเด็นเกี่ยวกับมีโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคมมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กรและท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaukulmurak, S. (2018) ที่สรุปว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติในด้านคุณลักษณะพิเศษ ซึ่งบ่งชี้ถึงจิตอาสา หรือ “จิตสาธารณะ” อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) และสอดคล้องกับเป้าหมายของการผลิตบัณฑิต ดังการศึกษาของ Department Executive director of Community Development (2017) และ การศึกษาของ Daycho, K. (2017) ที่ได้สรุปว่า การพัฒนาบัณฑิตเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมสำหรับการทำงานด้านการพัฒนาชุมชน ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ หรือสถานประกอบการต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคท้องถิ่นและภาคเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากความรู้และทักษะในการทำงานแล้ว ต้องประกอบด้วย “จิตสำนึกสาธารณะ” และตัวอย่างที่ดี จนได้รับการยอมรับเพื่อการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและมีความยั่งยืน รองลงมา คือ ด้านนักปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42, S.D. = 0.41$) เพราะด้านนักปฏิบัติในประเด็นเกี่ยวกับมีผลการปฏิบัติงาน โครงการ กิจกรรม หรือชิ้นงานเป็นที่ประจักษ์ผลงานสามารถสะท้อนถึงการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันหรือแก้ปัญหาการปฏิบัติงานในวิชาชีพและมีความเชี่ยวชาญในงานที่ปฏิบัติ ผู้เขียนเห็นว่า อาจเนื่องมาจากบัณฑิตพัฒนาชุมชนสามารถจัดกิจกรรม หรือ โครงการที่นำไปสู่การแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของKaukulmurak, S. (2018) ที่สรุปว่าคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียว เฉลิมพระเกียรติ ในด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ หรือในลักษณะ “นักปฏิบัติ” อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Eimprakongsilaph T. (2012); Pukdisan S., Khotchai T., Aungkhan C., Khongboon S. and Kitsupphawattana, N. (2018) ที่ได้สรุปว่า รู้จักทำงานที่มีความสุจริตและความโปร่งใสในการทำงานเพื่อชุมชน ทั้งในทางวิชาการและวิชาชีพ ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางที่ชุมชนต้องการที่สอดคล้องกับการทำงานในลักษณะ “นักปฏิบัติ” เพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนาชุมชน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านนักคิด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34, S.D. = 0.44$) ในประเด็นเกี่ยวกับมีความสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์หรือแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการทำงานได้และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า บัณฑิตนักพัฒนา

ชุมชนสามารถคิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้สามารถออกแบบงานและวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kittiwutikrai, M. and Chaisawaneeyakom, M. (2018) ได้สรุปว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในความต้องการของสถานประกอบการในเขตจังหวัดมุกดาหารในด้านทักษะทางปัญญา หรือในลักษณะ “นักคิด” อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Baokhumkong, C., Songserm, N., Bureelard, O. and Thongkam, N. (2017) ที่ได้สรุปว่า ประเด็นความรู้ความสามารถในงานที่รับผิดชอบต้องรู้จัก “การคิดวิเคราะห์ทางวิชาการ” อย่างมีเหตุผล เป็นคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เกี่ยวกับ “นักคิด” ที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการมาก

2. แนวทางพัฒนาคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคใต้ผู้เขียนเห็นว่า คุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของบัณฑิตพัฒนาชุมชนต้องเป็น (1) นักคิด ที่เน้นการทำงานอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์จากปัญหาชุมชนเป็นฐาน และจะสามารถสร้างสรรค์งานออกมาอย่างมีคุณค่าโดยบูรณาการความรู้และประสบการณ์ในลักษณะ “คิดร่วมกับชุมชน” จะทำให้ได้รับการแก้ปัญหาอย่างตรงจุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Humsaen, S. (2019) ได้สรุปว่า การมีทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ความสามารถในการวิเคราะห์ แยกแยะ วิเคราะห์จับประเด็น มีข้ออ้างอิงต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบมีความไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วน โดยต้องมีเหตุผล ความถูกต้อง ร่องรับในกระบวนการคิด เพื่อสามารถนำไปสู่ทางเลือก และการตัดสินใจในขั้นสุดท้ายได้อย่างเหมาะสมนำไปสู่การเป็น (2) นักปฏิบัติที่เน้นการปฏิบัติงานอย่างเชี่ยวชาญ ทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อบรรลุเป้าหมายในลักษณะ “ร่วมนำและร่วมทำกับชุมชน” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tanthanakanon, K. (2018) สรุปได้ว่าการพัฒนาสมรรถนะตามแนวคิดชุมชนนักปฏิบัติสามารถส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เพื่อนำสู่กลยุทธ์การพัฒนา ทำได้อย่างคล่องแคล่วขึ้น และทำให้สามารถบูรณาการไปกับงานที่ทำประจำได้ภายใต้ (3) การมีจิตสาธารณะที่เน้นการอนุรักษ์และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และพร้อมที่เชื่อมประสานการทำงานร่วมกันในลักษณะ “ร่วมประสานเพื่องานชุมชน” ให้มีทัศนคติที่ร่วมกันในเรื่องจิตสาธารณะสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chamnian, M. (2018) และงานวิจัยของของ Srisuk, P., Kenaphoom, S. and Jeerasombat, S. (2015) ที่ได้สรุปคล้ายคลึงกันว่า จิตสาธารณะหรือจิตอาสาควรเป็นคุณธรรมจริยธรรมประจำใจของทุกคนในสังคม ที่ทำให้คิดถึงใจคนอื่น คิดถึงประโยชน์ของสังคมมากกว่าจะคิดถึงตัวเอง และปรารถนาดีให้คนอื่นเป็นสุข ทำให้ให้คนรู้จักเสียสละและร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อส่วนรวม จะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยแก้ปัญหา และสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะ คือ (4) การใช้ภาษาต่างประเทศในลักษณะ “สื่อสารได้มากกว่า 2 ภาษา” ทั้งไทย อังกฤษ หรืออื่น ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของบัณฑิตให้มากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bancha,

W. (2019) ที่ได้สรุปว่า ผู้ที่เรียนรู้การใช้ภาษาที่สองจึงเหมาะสมกับการทำงานในปัจจุบันมากกว่า เนื่องจากเป็นสิ่งที่สามารถนำไปสู่การทำงานได้จริง โดยสะท้อนให้เห็นว่าภาษาอังกฤษที่เปลี่ยนแปลงไปมีความสำคัญในยุคปัจจุบันที่เน้น “ความสามารถในการใช้ภาษาหลายภาษา” ในทุกสาขาอาชีพ และ (5) การใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่เน้นรูปแบบต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงาน จึงจำเป็นต้อง “เท่าทันเทคโนโลยี” และใช้อย่างคล่องแคล่วเพื่อการทำงานตามเป้าหมายที่วางไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaewsanit, M. (2016) ที่สรุปได้ว่า ควรเป็นคนที่มีความสามารถรอบด้าน ทั้งคิดเก่ง ทำเก่ง รวมถึงการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และที่สำคัญ คือ “การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร” ให้เป็นประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้เขียนเห็นว่า (1) ผลการศึกษาด้านนักคิดมีผลเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงควรมีการส่งเสริมให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน ได้ฝึกและคิดวิเคราะห์โดยเฉพาะด้านการแก้ไขปัญหาในชุมชนอย่างเป็นระบบและแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนพร้อมทั้งกระตุ้นให้รักบ้านเกิดของตนเองในลักษณะ “บัณฑิตคืนถิ่น” ด้วยการสร้างโอกาสในการทำงานในพื้นที่ที่บัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนอาศัยอยู่และได้ทำงานเพื่อส่วนรวมสร้างคุณค่าในตนเองว่าเป็น “นักคิด นักปฏิบัติ และมีจิตสาธารณะ” และ (2) ควรมีการส่งเสริมหรือพัฒนาตั้งแต่ตอนเรียนอยู่ในสถาบันและต่อเนื่องไปยังช่วงทำงานในด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ หรือภาษาอังกฤษ เพราะไม่ว่าจบจากสาขาไหน แต่ถ้าสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษไม่ได้ก็ยากต่อการทำงานในปัจจุบัน ไม่ควรยึดติดเพียงว่าเรียนพัฒนาชุมชน ทำงานพัฒนาชุมชน ไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษ เช่นเดียวกับการใช้คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องรู้เท่าทันวิธีการใช้และให้เป็นประโยชน์ต่อการทำงานมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- Bancha, W. (2019). Second Language (L2) User and Its Pedagogical Implication on English Instruction. *Journal of International Studies*, 9 (1), 80-105. (in Thai)
- Baokhumkong, C., Songserm, N., Bureelard, O. and Thongkam, N. (2017). Desire and Characteristics of Alumnae Deserving the Demand for Alumnae in Master of Public Health Program (Public Health) at The Faculty of Public Health, UbonRatchaniRajabhat University. *UBRU Journal for Public Health Research, UbonRatchathaniRajabhat University*, 6 (2), 86-94. (in Thai)
- Boonmak, S. et al. (2017). *Research Methodology in Social Sciences*. Songkhla : Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University. (in Thai)

- Chamnian, M. (2018). Communication for campaigning of youth's public mind. *Humanities & Social Sciences*, 35 (2), 49-63. (in Thai)
- Daycho, K. (2016). *Self-Development in Community Development*. Nakhon Si Thammarat : Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. (in Thai)
- Department Executive director of Community Development. (2017). Bachelor of Arts Program in The Community Development (2017). (Copied documents). (in Thai)
- Faculty of Arts Program in Community Development Program. (2019). *Educational Quality Assurance Project at 2018*. (Copied documents). (in Thai)
- Hunsaen, S. (2019). Analytical thinking skills for businessman. *Journal of Industrial Business Administration*, 1 (1), 116-128. (in Thai)
- Kaewsanit, M. (2016). The Role of the Public Relations Practitioner in the Modern Age, as Regards Creative Thinking and Technological Ability, *EAU Heritage Journal, Social Science and Humanity*, 6 (2), 34-41. (in Thai)
- Kaukulnurak, S. (2018). Characteristics of Graduates According to Thai Qualifications Framework for Higher Education (TQF: HED): Faculty of Social Work and Social Welfare, Huachiew Chalermprakiet University, *Journal of Social Synergy*, 9 (3); 58-69. (in Thai)
- Kittiwutikrai, M. and Chaisawaneeyakorn, M. (2018). The characteristics Graduates in Accounting by Enterprises in Mukdahan province. *VRU Research and Development Journal Humanities and Social Science*, 12 (1); 27-37. (in Thai)
- Makmee, P. (2016). Research Design for Mixed Method Research. *Journal of the Association of Researchers*, 21 (2); 19-31. (in Thai)
- Office of Academic Promotion and Registration. (2018). *Report the number of students registering and student status*. (Copied documents). (in Thai)
- Phumkokrux, S., Sukonthasarn, A., Wongwiriyaapun, A., Liewtrakul, T. and Nakhapa, W. (2017). Desired Characteristics of Graduates from Faculty of Nursing, Chiang Mai University as Perceived by their Supervisors/ Employers. *Nursing Journal*, 43 (Special); 151-161. (in Thai)

- Program of the Community Development. (2019). *Education Quality Assurance Program of the Community Development Program 2018*. (Copied documents). (in Thai)
- Pukdisan S., Khotchai T., Aungkhan C., Khongboon S. and Kitsupphawattana N. (2018). *Principles of Dharma for Administration*.MCU Congress 2, Topics“Thai Higher Education in THAILAND 4.0” Monday, April 30, 2018, Theater B, Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University, pp.288-294. (in Thai)
- Ritchie, J. and J. Lewis. 2003. *Qualitative Research Practice*. London : Sage.
- Srisuk, P., Kenaphoom, S. and Jeerasombat, S. (2015). *Public Mind : Restoring Sustainability for Mankind.Prae-waKalasin Journal of Kalasin University*, 2 (2), 64-83. (in Thai)
- Tanthanakanon, K. (2018). *Strategy for the Development of Teachers’ Competency in Implementing Student Portfolio Assessment under the Educational Reform Policy in Thailand: An Application of the Community of Practice Approach. Journal of Education Studies, Chulalongkorn University*, 46 (1), 157-170. (in Thai)
- Thongkhamphan, C., Kritsanaphuti, W. and Kaowkahan, L. (2018). *Opinions towards Identity of Public Administration Graduate of North Eastern University, KhonKaen Province. UMT-POLY Journal*, 15 (2), 97-110. (in Thai)
- University in the southern region. (2015). *Philosophy Vision and Mission*. Retrieved 19 March 2020, from <https://www.nstru.ac.th/en/page/history> (in Thai)
